

НАПРЯМ 3. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Крачок Людмила Ігорівна

кандидат економічних наук, викладач-стажист

кафедри обліку і оподаткування

Уманського національного університету садівництва

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-324-1-16>

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах трансформаційних змін системи публічного управління та посиленням ролі місцевого самоврядування в Україні змінюються вектори соціально-економічного розвитку, коли в його авангарді стають територіальні громади, наділені більшими повноваженнями та фінансовими ресурсами для стимулювання якісних ендогенних змін.

Фінансова децентралізація в Україні передбачає удосконалення механізму формування місцевих бюджетів, ураховуючи існуючі нині системні причини загальної неефективності, недосконалості та невідповідності діючої податкової системи поставленим цілям адміністративно-територіальної реформи та соціально-економічного розвитку держави. Тому важливим є розуміння ролі оподаткування в системі податкового регулювання соціально-економічного розвитку країни в умовах децентралізації.

Важливими проявами фіскальної децентралізації є не лише розосередження суспільних фінансових ресурсів, але й передання частини податкових і бюджетних повноважень центрального уряду органам місцевої та регіональної влади, а також всебічне

забезпечення можливості територіальних органів здійснювати власну, відносно незалежну від центру фінансову політику [1]. Відповідно, місцеві бюджети виступають запорукою економічної самостійності органів місцевого самоврядування, що є одним із ключових факторів активізації господарської діяльності, розвитку інфраструктури, нарощення економічного потенціалу території, пошуку, виявлення та використання фінансових ресурсів, а відтак і задоволення населення суспільними послугами в повному обсязі та інтересів територіальних громад загалом [2, с. 109].

Водночас, зростає роль податкового регулювання як сукупності заходів із забезпечення сприятливих умов з боку органів влади державного, регіонального, місцевого рівня для стимулювання прогресивних змін у соціально-економічній системі країни через використання методів впливу на економічних агентів шляхом зміни видів податків, податкових ставок, встановлення податкових пільг, зменшення або збільшення податкового навантаження.

Варто зважати, що в загальній системі соціально-економічного розвитку України в умовах децентралізації податкове регулювання потрібно розглядати, ураховуючи:

- 1) загальнонаціональні пріоритети соціально-економічного розвитку окремих територій та країни;
- 2) ресурсні можливості, галузево-виробничі, географічно-територіальні, соціально-демографічні, воєнно-політичні та інші особливості територіальних громад;
- 3) взаємоузгодженість інтересів державного та місцевих бюджетів;
- 4) забезпечення фінансової самодостатності місцевого самоврядування;
- 5) визначеності напряму розвитку податкової системи, починаючи з рівня територіальних громад.

Зважаючи на це, концептуальну модель податкового регулювання соціально-економічного розвитку в Україні можемо представити на рисунку 1 як сукупність взаємопов'язаних елементів впливу на економічну систему на взаємопов'язаних мезо- та макрорівнях.

Рис. 1. Концептуальна модель податкового регулювання соціально-економічного розвитку України

Джерело: складено автором

При цьому оподаткування як ключовий інструмент податкового регулювання є основним методом забезпечення стабільного розвитку економіки країни у довгостроковій перспективі, оскільки шляхом застосування податкових важелів може прямо та опосередковано впливати на економічну активність та соціальні відносини, створюючи сприятливі умови для прогресивних соціально-економічних змін, задоволення потреб й інтересів держави та окремих її територій.

З метою формування концептуальних засад податкового регулювання як важеля забезпечення соціально-економічного розвитку країни, починаючи з територіального рівня, необхідним є:

- аналіз існуючого інституційного, зокрема нормативно-правового забезпечення процесів бюджетної децентралізації у частині формування бюджетів територіальних міст та районів;

- дослідження міжнародного досвіду податкового регулювання розвитку окремих територій;

- оцінка стану та проблем соціально-економічного розвитку територіальних громад в Україні із визначенням ролі оподаткування, формування місцевих бюджетів у забезпеченні економічного зростання та соціального добробуту громад;

- виявлення можливостей і напрямів удосконалення існуючої податкової політики з метою стимулювання соціально-економічного розвитку на рівні територіальних громад.

Таким чином, ефективність податкового регулювання соціально-економічного розвитку України в умовах децентралізації вимагає формування науково-обґрунтованої податкової політики стимулювання соціально-економічного розвитку громад, сформованої з урахуванням існуючого стану та проблем їх функціонування.

Література:

1. Пилипенко Я.В. Механізм забезпечення фінансової самостійності місцевого самоврядування. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 243–250.
2. Сорговицька Я.Г. Наповнення місцевих бюджетів в умовах децентралізації на прикладі Одеської області. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2017. Вип. 26 (2). С. 109–113.